№ 154 ՉՈՐԵՔՇԱԲԹԻ ՕԳՈՍՏՈՍԻ 24 1899 ՉՈՐԵՔՇԱԲԹԻ ՕԳՈՍՏՈՍԻ 24 № 154

ՔՍԱՆԵՕԹԵՐՈՐԴ ՏԱՐԻ

Տարեկան գինը 10 րուբլի, կէս տարվան 6 րուբ.
Առանձին համարները 5 կոպէկով.

Թիֆլիսում գրվում են միմիայն խմբագրատան մէջ.

Մեր հասցէն. Тифлисъ, Редакція „Мшакъ".
Կամ Tiflis, Rédaction „Mschak".
Տելեֆօն № 253.

ՄՇԱԿ

Խմբագրութիւնը բաց է առաւօտեան 10—2 ժամ
(բացի կիրակի և տօն օրերից)

Յայտարարութիւն ընդունվում է ամեն լեզւով.

Յայտարարութիւնների համար վճարում են
իւրաքանչիւր բառին 2 կոպէկ.
Տելեֆօն № 253.

ՀԻՄՆԱԴԻՐ ԳՐԻԳՈՐ ԱՐԾՐՈՒՆԻ

Ամսիս 22-ին վախճանվեց իշխանուհի

ՍՕՖԻԱ ՍՈՂՈՄՕՆԵԱՆ ԽՕՋԱՄԻՆԱՍԵԱՆՑ

Սրա մասին ցաւօք սրտի յայտնում է իր ազգականներին և ծանօթներին հանգուցեալի ամուսինը՝ ինժէներ գեներալ իշխան Թարխան Աղամալեան Խօջամինասեանց իր որդիներով: Ամբիծը չորեքշաբթի օր, օգոստոսի 25-ին, երեկոյեան ժամը 7-ին, իսկ յուղարկաւորութեան հանդէսը լինելու է օգոստոսի 26-ին, առաւօտեան ժամը 10-ին, սեփական տունից (Սուդէբնի փողոց, № 46) դէպի Մողնու ս. Գէորգ եկեղեցին, իսկ թաղումը Խօջիվանքի գերեզմանատանը: (ե. չ.) 1—2

Գրիգոր, Արշակ, Յակոբ և Աննա Ստեփանեանցները ու Նատալիա Սափարեանցը, սրտի խոր կսկիծով յայտնում են ազգականներին և ծանօթներին՝ առաջին երեքը՝ իրանց թանգագին մօր, չորրորդը՝ սկեսրոջ և վերջինն իր բազմերախտ տալի

ՍՕՖԻԱ ԲԱԼԱԵԱՆ ՍՏԵՓԱՆԵԱՆՑԻ

մահը, որ տեղի ունեցաւ կիրակի առաւօտը, ամսիս 22-ին: Թաղման յուղարկաւորութիւնը տեղի կունենայ հինգշաբթի օր, առաւօտեան ժամի 10-ին իր բնակարանից, որ գտնվում է Գանօվսկայա փողոցում, տ. № 22, դէպի Վանքի մայր եկեղեցին, իսկ այդտեղից Խօջիվանքի գերեզմանատունը: Ամբիծը—երեքշաբթի և չորեքշաբթի երեկոները ժամի 7-ին: 1—3

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ

Դրամական ճգնաժամ.—ՆԵՐՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ. Մամուլ. Նամակ Ախալքալաքից. Նամակ Խմբագրութեան. Ներքին լուրեր.—ԱՐՏԱՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ. Ռուսիա և խաղաղականն. ՀԵՌԱԳԻՐՆԵՐ.—ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ:

ԴՐԱՄԱԿԱՆ ՃԳՆԱԺԱՄ

Մենք ստիպված ենք նորից կանգ առնել այն ֆինանսական ճգնաժամի վրա, որ տիրում է Բագւում: Փողի պակասութիւնը ստեղծել է այնպիսի դժուարութիւններ գործարանատէրերի և առևտրականների համար, որ օր օրի վրա մի շարք մեծ դըժբաղդութիւններ են սպասվում: Եթէ մի որ և է կողմից շօշափելի օգնութիւն չը հասնի, շատ խոշոր ձեռնարկութիւններ պէտք է փչանան և մի շարք սնանկութիւններ տեղի ունենան: Արդէն խօսվում է, թէ ովքեր են կանգնած սնանկացողների առաջին կարգում:

Անհրաժեշտ է, որ պ ե տ ա կ ա ն բանկը օգնութեան գայ բագուցիներին և բանայ կրեդիտ աւելի մեծ չափով, քան մինչև այժմ տեղի է ունեցել: Պետական բանկը նորերս իր հովանաւորութեան տակ առաւ Ֆօն-Դերվիզի բազմամիլիօն արժողութիւն ունեցող գործը, երբ նկատեց, որ նա գտնվում է սնանկութեան շէմքում և խորտակվելով պէտք է ոչ միայն ինքը փչանայ, այլ և վնասէ բազմաթիւ ուրիշ հաստատութիւններին, որոնք կապված էին նրա հետ դրամական յարաբերութիւններով: Նոյն բանկը Նիժնի-Նովգորոդի այս տարվայ վաճառանոցում դիւրացրեց դրամական փոխատուութեան պայմանը, որով կարողութիւն տուեց շատերին ժամանակին փող ունենալ և կանոնաւոր տանել առևտրական գործերը:

Պետութիւնը մեծ արժէք է տալիս Բագուի նաւթագործութեան զարգացման և ինքը ունի անմիջական մեծ շահեր հարստութեան այդ խոշոր աղբիւրից. ուստի նա չէ կարող անուշադիր կերպով նայել այդ դրամական ճգնաժամի վրա, որ օր օրի վրա աւելի սպառնալի է դառնում Բագւում: Եւ անշուշտ նա օգնութեան կը հասնէ, եթէ նաւթագործութեան վերաբերեալ զանազան հաստատութիւններ և նաւթագործների համագումար ժողովը ներկայացնէ պատշաճաւոր իշխանութեանը իրերի ներկայ վիճակի նկարագիրը և խնդրէ աջակցութիւն:

Եթէ Բագուի ձեռնարկութիւնները լինէին միայն սպեկուլիացիայի հետևանք, անհիմն և թեթևամիտ վերաբերութեան արդիւնք, այն ժամանակ դժուար կը լինէր համոզել պետական բանկի ղեկավարներին բանալու աւելի լայն կրեդիտ նաւթագործների համար: Իսկ իրականութիւնը այդ չէ ցոյց տալիս: Արդարև գոյութիւն ունեն այնպիսի ձեռնարկութիւններ, որոնք իրանց ոյժից չափազանց մեծ ծաւալ են ստացել և կարող են չարդարանալ ապագայում. բայց ընդհանրապէս նրանք ապագայ ունեն, միայն կարօտ են ժամանակաւոր օժանդակութեան և պաշտպանութեան: Չի անցնի մի տարի, կամ մի տարի ու կէս և այժմեան սկսած գործերը կը սկսեն տալ իրանց պտուղը և իրանց հունձը: Այն ժամանակ բոլոր արած ծախսերը կը վերադարձնվեն և ճգնաժամը հեռացրված կը լինի:

Բագուցիները պէտք է շտապեն փոխադարձ խորհրդով ելք գտնել իրանց ներկայ նեղ դրութիւնից: Ճգնաժամի միայն սկիզբն է: Ժամանակին և տեղին գործելով կարելի է թեթևացնել այն ծանրութիւնը, որ կախվել է նաւթաքաղաքի ֆինանսական շրջանների վրա:

ՆԵՐՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ

ՄԱՄՈՒԼ

«Արևելք» լրագիրը, հիմնվելով Բագուի իր թղթակցի վկայութիւնների վրա, խորհրդածութիւններ է անում Կովկասի հայ մամուլի մասին, խորհրդածութիւններ, որոնք շատ էլ չը պիտի ուրախացնեն ռուսահայերին: Մենք մի քանի անգամ մատնացոյց ենք արել, թէ թիւրքահայերը որպիսի սքանչացմամբ են խօսում ռուսահայերի գրականութեան, ինտելիգենցիայի, կտակների մասին և միշտ ասել ենք, որ նրանք մեր մասին շատ մեծ կարծիք են կազմել, որ մեզ մօտ ամեն ինչ այնպէս օրինակելի և գեղեցիկ չէ, ինչպէս կարծում են: Այժմ հիացմունքի փոխարէն կատարեալ հիասթափում երևաց «Արևելքի» էջերում և այն աստիճան, որ կովկասեան մամուլի դրութեան դիմաց թիւրքահայ մամուլը շատ կողմերով նախանձելի է համարվում:

> Այս տեսակէտով, Պոլսոյ հայ լրագրութիւնը՝ բաղդատաբար՝ նպաստաւոր պայմաններու մէջ կը գտնուի, ուրեմն և արևմտեան հայերուս մէջ ընթերցասիրութիւնը աւելի ծաւալած է: Եւ արդարև, կարելի է ըսել, թէ Թուրքիոյ մէջ չը կայ գաւառ մը, գիւղաքաղաք մը, աւան մը, ուր հայերէն լրագիր չը ստացվի. ինչ հետաքրքրութեամբ որ վաճառականը թղթաբերին կը սպասէ իր նամակները ստանալու համար, նոյն անձկութեամբ կը սպասէ նաև բաժանորդը իր թերթին: Աղքատ միջավայրերու մէջ, ինչպէս կը պատմեն, գեղին վարժապետին գլուխը կը հաւաքվին՝ «խապրիկ» առնելու համար, ու այդ հանդիսաւոր ընթերցումէն ետքը, թերթը ձեռքէ ձեռք, տունէ տուն կը պտտի, ձմեռը թոնիրին շուրջը և ամառը այգիին մէջ խօսակցութեան նիւթ դառնալով: Կովկասի նահանգներուն մէջ այս տեսակ սովորութիւններ չենք կարծեր որ գոյութիւն ունեցած ըլլան, ուր կենտրոն քաղաքներու մէջ միայն, այն ալ «ինտէլիգէնդ» դասակարգը, կը տեսնէ լրագրի երեսը: Իսկ Պոլսոյ մէջ ազգային թերթերու օր օրին առթած հետաքրքրութիւնը ու գտած ծաւալումը ո՛չ իսկ բաղդատութեան կը դրուի Թիֆլիսի հետ:

Որ արևմտեան հայերի մէջ ընթերցասիրութիւնը աւելի տարածված է,—այդ չի հերքի ոչ ոք: Ապացոյցը մեր աչքի առաջ է. եթէ Կ. Պոլսի հայ լրագիրները, չը նայած իրանց դատարկ բովանդակութեան, չը նայած որ չեն կարողանում խօսել իրանց երկրի, իրանց կեանքի մասին, այդպիսի ահագին հետաքրքրութիւն են վայելում թէ Կ. Պոլսում և թէ գաւառներում, դրա պատճառը անշուշտ այն է, որ արևմտեան հայը անպատճառ կարդալ է ուզում, պահանջ ունի կարդալու, թէև նրա ձեռքը ընկնողը լրագրական մի թերթ է, որի մէջ ամենայն մանրամասնութեամբ պատմվում է ինչ-որ հեռու և անծանօթ Սամօայի հարցը, բայց չը կայ տեղեկութիւն թէ ինչպէս են ապրում իր երկրացիները, ինչ ցաւ և ուրախութիւն ունեն, մի թերթ է, որի մէջ Պօլ դը Կօկի, Բուագօբէի, Կսավիէ դը Մօնտէպէնի ցնդաբանութիւնները առաջարկվում են իբրև գեղարուեստական գոհարներ: Եթէ այսքան աննպաստ հանգամանքների մէջ գաւառացին «անձկութեամբ կը սպասէ իր թերթին», դա, կրկնում ենք, ընթերցասիրութեան մի պարզ հետևանքն է և այդ կողմից—ինչու թագցնենք—մեզ համար կատարելապէս նախանձելի է Կ. Պոլսի մեր եղբայրակիցների դրութիւնը: Մենք շատ ուրախ կը լինէինք, եթէ ընթերցող դասակարգի այդ մեծ պատրաստականութիւնը հաստատ ապահովութիւն ստեղծէր թիւրքահայ մամուլի համար և Պարոնեանի «Մեծապատիւ Մուրացկանները», իբրև նկարագիր այդ մամուլի գործիչների կեանքից, այնքան հնանար, որ աւանդութիւնների կարգն անցնէր. մի և նոյն ժամանակ կը ցանկայինք, որ «անձկութեամբ սպասողները» վերջ ի վերջոյ հասկացնէին Պոլսի հայ խմբագիրներին իրանց կարիքները և հարկադրէին տալ իրանց աւելի առողջ նիւթ, աւելի հարկաւոր տեղեկութիւններ: Եթէ դուք ունէք ձեր առջև մի մեծ, ուշադիր աուդիտորիա, պէտք է, ուրեմն, և զգաք թէ ինչ պարտաւորութիւններ կան ձեզ վրա:

Բայց գանք կովկասեան մամուլին: «Արևելքը», նկատի առնելով փողոցային մի խայտառակ թերթի ողորմելի դրութիւնը, ուզում է հետևցնել, որ այդ դրութիւնը «կուսակցական» պատճառներ ունի: Այստեղ լրագիրը մոլորութեան անդունդն է գլորվել և մեղաւորը, ինչպէս երևում է, թղթակիցն է, որ չէ բացատրել իրերի իսկական դրութիւնը: Ցեխի և ապականութիւնների մէջ քարշ ընկնող հասարակական օրգանը վերջ ի վերջոյ պիտի խեղդվի իր արտադրած ցեխի մէջ—դա բնական է, և «կուսակցութիւնը» այդտեղ ոչ մի մեղք չունի: Թղթակցի յիշած բոլոր դէպքերը այդ պատճառն ունեն. երբ տպագրական խօսքը կորցնում է իր պատիւը, երբ դառնում է անազնւութեան, աչքակապութեան գործիք, նա ուրիշ վախճան չէ կարող ունենալ: Այս հասարակ իրողութիւնից յետոյ ծիծաղելի է չէ «Արևելքի» հետևեալ «մեծիմաստ» խորհրդակցութիւնը:

> Պատճառը, սակայն, ընթերցասիրութեան պակասը չէ միայն, այլ մինչև մէկ աստիճան ալ՝ կուսակցական նկատումը որ տարբեր կերպով կըմբռնուի Կուրի ափերուն մօտ. հոն, լրագիրը «կապրի» իր պատկանած կուսակցութեան կողմէ գտած ընդունելութեանը ու ընձեռնուած օժանդակութեանը չափով. մինչդեռ այստեղ, այդ որոշ կուսակցութիւնները գոյութիւն չունենալէ զատ, ամեն թերթ կը ջանայ ինքզինքը աւելի հաճոյ, աւելի շահեկան դարձնել՝ անխտիր կարդացուելու վստահութեամբ: Թիֆլիզի մէջ այսինչ կուսակցութեան պատկանող անձը օր մը բնաւ չի յօժարիր ակնարկ մի նետել այն ինչ կուսակցութեան պատկանող թերթին վրա, թէև համոզված ըլլայ իսկ որ աւելի թարմ, աւելի հոծ է անոր պարունակութիւնը. Պոլսոյ մէջ, նախապատւութիւնները, գաղափարային համակրանքները գոյութիւն ունենալով մէկտեղ, այդ տեսակ կանխակալ կարծիքներ ազդեցութիւն չունին ընթերցողներուն վրա, որոնք այսօր մէկ թերթը կը կարդան, վաղը միւսը, եթէ ամենքը մէկանց ստանալու դիւրութիւն չունին: Եւ, ընդհանուր կերպով, ժողովուրդը հետամուտ կամ տեղեակ է՝ օրուան բոլոր թերթերուն ընտրելագոյն յօդուածներուն ու կարևորագոյն լուրերուն որոնց կը հետաքրքրուի:

Գաղտնիքը գտնված է... Բոլոր ռուսահայերը կուսակցական ընկնաւորութիւնից են բռնված: Էլ ոչինչ նշանակութիւն չունի ուղղութիւնը, գրական բարքը, ընդունակութիւնը: Կուսակցութիւն... ամեն ինչ վերջացած է: Թիւրքահայերը չունեն կուսակցութիւններ, կարդում են միատեսակ համբերատարութեամբ թէ Բիւզանդ Քէչեանի կեղտոտութիւնները, թէ Տէմիրճիպաշեանի զառանցանքները, և ամենքը գոհ են, և ամենքը գիտեն որ այդպէս լաւ է. Պարտիզակցի Վահանի «Լոյսն» էլ լաւ էր, Ալաճաճեան էֆէնտիի «Փունջն» էլ մի ժամանակ կարող էր Բարթուղիմէոս Զամիչեանի պնակալէզը լինել, գովել, փառաբանել նրան, հայհոյել դիակների կոյտերը, որոնք այդ ժամանակ թափված էին Պոլսի փողոցներում: Ամեն ինչ կարելի է գրել և կարդալ, ամեն ինչ կարելի է տանել: Եւ «Արևելքը» պարծենում է դրանով, և դա ինքնագովութեան մի փառաւոր առարկայ է: Ո՛րպիսի դժբախտ մոլորութիւն, որքան երեխայական միամտութիւն: Եթէ տառերը տպվում են թղթի վրա լոկ զւարճութեան, լոկ ժամանակ անցկացնելու համար, մենք պատրաստ կը լինէինք ծափահարել «Արևելքին»: Բայց եթէ մամուլը ունի դրանից աւելի բարձր խորհուրդ, եթէ նա մի ժողովրդի բարոյական կեանքի համար նոյնքան անհրաժեշտ մի կերակուր է, ինչպէս ֆիզիքական կեանքի համար օդն ու ջուրը, այն ժամանակ մենք կը պահանջենք ը ն թ ե ր ց ո ղ, գիտակցութեամբ զինված, հասկացող ընթերցող և ոչ թէ մեքենայ-ընթերցող, որի համար մի և նոյն է թէ ինչ է գրվում: Այդպիսի ընթերցողի օգնութեամբ առաջադիմութիւն չէ կարող լինել, լաւն ու վատը որոշելու ընդունակութիւնը, որ ամեն մի բարեկեցութեան հիմքն է, մեռած, բթացած պիտի լինի:—Կուսակցութիւն էք ասում և յառում. բայց պէտք է հասկանաք թէ ինչից է առաջանում կուսակցութիւնը, ինչ է նրա որոնածը: Կուսակցութիւն, ուղղութիւն չը կայ Պոլսում. բայց այդ դէպքում ասացէք, ինչով էք դուք զանազանվում մի Քէչեանից: Եթէ ոչնչով չէք զանազանվում, եթէ «անձկութեամբ սպասողները» չեն կարողանում զանազանութիւն դնել ձեր և Քէչեանների մէջ, այն ժամանակ մենք կը խղճանք թէ ձեզ և թէ ձեր «անձկութեամբ սպասողներին»: Ընթերցասիրութիւնը տարածված է արևմտեան հայերի մէջ, շատ ուրախ ենք, բայց պէտք է որ ընթերցասիրութեան հետ տարածվի և գիտակցութիւնը, պէտք է որ ընթերցողը դատաւոր հանդիսանալու կարողութիւնն ունենայ, գնահատէ լաւը և արհամարհէ, պատժէ վատը, կեղտոտութիւնը, անազնւութիւնը: Մամուլը և գրականութիւնը հասարակական հսկողութեան տակ են գտնվում, նրա դատաստանին են նայում: Եւ եթէ այդ հասարակութիւնը չունի դատելու, վարձատրելու և պատժելու ընդունակութիւն, այն ժամանակ զուր է ամեն մի յոյս, ապագայի ամեն մի ակնկալութիւն, որովհետև մեռելութեան մէջ կենդանութիւն չի զարգանայ...

Մեր ընթերցողների համար մի նշանակելի հանգամանք էլ դնենք այստեղ: «Արևելքի» թղթակցութեան մէջ Թիֆլիսի բոլոր հայերէն պարբերական հրատարակութիւնների անունները կան en toutes lettres. միայն «Մշակն» է, որ չարունակ

անուանվում է «միւս Թերթ»։ Թիւրքաց կառավարութիւնը միայն Բիւզանդ Քէչեանին է տուել «Մշակի» անունը արտասանելու արտօնութիւնը, այն էլ յայտնի է թէ ինչ նպատակով։ Մեզ այդ արտօնութիւնը պատիւ միայն կարող է բերել…

ՆԱՄԱԿ ԱԽԱԼՔԱԼԱՔԻՑ

Օգոստոսի 20-ին

Կապոյտ հազը դեռ չը վերջացած՝ ահա մի ամսից աւելի է, որ մի ուրիշ հիւանդութիւն է մեծ թւով զոհեր է տանում մեր քաղաքի փոքրահասակ մանուկների միջից. դա «մանկական խօլերինա» անունով յայտնի հիւանդութիւնն է, որ վերջերս ուղղակի համաճարակ բնաւորութիւն էր ստացել. օրական մեռնում էին 2—5 երեխաներ, որ 5 հազար բնակիչ ունեցող մեր փոքրիկ քաղաքի համար մեծ տոկոս է։ Վերջին օրերս մի փոքր թեթեւացել է։ Դժբաղդաբար մեր գաւառի բժշկական գործն էլ վերջին ամիսներում շատ անմխիթար դրութեան մէջ է։ Գաւառական բժիշկը տեղափոխվել է ուրիշ տեղ. սրա պաշտօնը ժամանակաւոր վարող գիւղական բժիշկն էլ ինքը հիւանդ է, այնպէս որ հիմա ոչ գաւառական բժիշկ ունենք, ոչ էլ գիւղական. մնում է զինւորական բժիշկը, որ զբաղված լինելով իր պաշտօնական գործերով՝ հազիւ է կարողանում իրան դիմող հիւանդների 30—40%-ին այցելել կամ ընդունել։

Այսպիսի նեղ ժամանակ, բարեբաղդաբար, ահա երեք շաբաթ է, որ մեր քաղաքի աղքատ ազգաբնակութեանը մեծ օգնութիւն է հասցնում բժիշկ Լեւոն Ցովհանջանեան, որ կարճ ժամանակով հիւր է եկել իր հայրենի քաղաքը։ Երիտասարդ բժիշկը օրինակելի կերպով է կատարում իր բժշկական պարտականութիւնները, համարեա ամբողջովին ձրի։ Փողոցով անցնելու ժամանակ չորս կողմից վրա են թափվում հիւանդ մանուկների ծնողները՝ խորհուրդ հարցնելու կամ հիւանդի մօտ հրաւիրելու բժշկին։ Պ. Ցովհանջանեան մեծ սիրով կատարում է թէ մէկը եւ թէ միւսը, անխտիր բոլոր դիմողներին մանրամասն բացատրութիւններ տալով պարզ եւ հասկանալի ոճով։ Այս երեւոյթը ցոյց է տալիս, որ մեր հասարակ ժողովուրդը չէ խորշում բժշկից եւ որ մատչելի ու մարդասէր բժիշկը հրաշքներ կարող է գործել մեր այդ ժողովրդի մէջ։ Այս հանգամանքը թող լաւ աչքի առաջ ունենան Թիֆլիսում եւ Բագւում պարապութիւնից ձանձրացող մեր երիտասարդ հայ բժիշկները։ Բժիշկ Ցովհանջանեան այս օրերս կը հեռանայ Ախալքալաքից, եւ մեր քաղաքն ու իր գաւառը կրկին կընկնեն անճար դրութեան մէջ։

Վերջին տարիներս մեր գաւառական ու զինւորական բժիշկները օրինակելի եռանդով էին բժշկում տառապողներին եւ այդ կողմից առհասարակ մենք համեմատաբար լաւ դրութեան մէջ էինք. բայց, ինչպէս ասացի, գաւառական բժիշկը արդէն տեղափոխվել է. զինւորական բժիշկը նոյնպէս տեղափոխվելու է մօտ ժամանակներս։ Այդ պատճառով խորհուրդ ենք տալիս մեր քաղաքային վարչութեանը հէնց հիմա լուրջ մտածել քաղաքային բժշկի մասին։ Կարծում ենք, որ քաղաքի ունեւոր դասակարգի համար մեծ դժուարութիւն չէ բժիշկ հրաւիրելու համար կամաւոր տուրք դնել իր վրա. կարելի է այդ հարցի վերաբերմամբ նոյն իսկ համաձայնութիւն կայացնել եւ պայման կապել մերձակայ գիւղերի հետ։ Կրկնում ենք, պէտք է հէնց հիմա լուրջ մտածել սեփական բժիշկ ունենալու մասին, եթէ չենք ուզում ընկնել այն դրութեան մէջ, ինչ դրութեան մէջ գտնվում են Անդրկովկասի շատ գաւառները։ Ժամանակ է մտածելու նոյնպէս եւ հիւանդանոցի մասին։

Սալլիմեան

ՆԱՄԱԿ ԽՄԲԱԳՐՈՒԹԵԱՆ

Արմաւիր, օգոստոսի 18-ին

«Մշակի» № 118-ի ներքին լուրերի բաժնում Արմաւիրից իմ հասցէին վիրաւորական խօսքեր կային ուղղված։ 1) Ես ներկայանում եմ տէր-Գասպարի տեղը բռնող անձնաւորութիւն. 2) հմուտ միայն մեռել թաղելու եւ քելեխ ուտելու մէջ. 3) կասկած է յայտնվում, թէ ձեռնադրութիւնս մեր Թեմի առաջնորդը գիտէ թէ ոչ։

Նախ՝ պէտք է ասեմ, որ Արմաւիրի ժողովուրդը լաւ գիտէ իմ եւ տէր-Գասպարի մէջ եղած զանազանութիւնը եւ այդ է պատճառը, որ նա (ժողովուրդը) իմ հրապարակական ընտրութեան միջոցին՝ տուեց, գրեթէ, իր միաձայն քուէն։ Երկրորդ՝ քելեխ ուտելու, մեռել թաղելու յատկութիւնից զուրկ չէ, կարծում եմ, ամենաբարձր կրթված քահանան անգամ, եւ եթէ ես մի մեղք ունեմ այստեղ, այդ այն է, որ առաջ տիրացու եմ եղել, վարժվել եկեղեցական արարողութիւնների մէջ եւ ապա եմ ձեռնադրվել։ Երրորդ՝ ձեռնադրութիւնս՝ իմ սրբազան առաջնորդի հրամանով է եղել (ընդ № 130) եւ ոչ հակառակ նրա կամքի։»

Արսէն քահանայ Հալաճեանց

ՆԵՐՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

Թիֆլիս է եկել Պետերբուրգից յատուկ պաշտօնեայ Բ ե լ ե ն կ օ վ՝ քննելու հողաչափական այն գործառնութիւնները, որոնք վերաբերում են գիւղական հողատիրութեան եւ անտառների բարեկարգութեան։

Այն օրից, որ Կովկասեան խաղողի այգիները ենթարկվեցին մի շարք հիւանդութիւնների ազդեցութեան, սկսվել է այդ հիւանդութիւնների հետազօտութիւնը։ Պարզվեց, որ Կովկասում բուն են դրել ներկայումս խաղողի հիւանդութիւնների ամենավտանգաւոր ներկայացուցիչները՝ ֆիլօկսերա, միլդիու, օիդիում, վայտրօտ, բլէկրօտ եւ ուրիշներ։ Նոյն հետազօտութիւնները շարունակելու եւ ապագայում աւելի լայն դիրքով կազմակերպելու նպատակով այժմ ուղարկվում է արտասահման մասնագէտ Ն. Ս պ ե շ ն ե վ, որ յայտնի է մեր երկրում բլեկրօտի եւ ուրիշ սունկերի ուսումնասիրութիւններով։ Պ. Սպեշնեվ արտասահմանում կը մնայ հինգ ամիս։ Նա տանելու է իր հետ մեր երկրի զանազան տեղերից վերցրած հիւանդ բոյսերի տերեւներ եւ պտուղներ նրանց հետազօտելու համար։

—

ՇՈՒՇՈՒՑ մեզ գրում են. «Ահա մի ամսից աւելի է՝ ինչ մեծ դժուարութիւնների ենք հանդիպում պօստից նամակներ եւ լրագիրներ ստանալու։ Վարչութեան կազմը, բացի երեք ծառայողներից, փոփոխութեան է ենթարկված։ Մի նոր ռուս օտար ցրվիչի ձեռք են տալիս բոլոր ստացված թղթակցութիւնները, որը բազարում կարդում եւ բաժանում է. նա ոչ ոքին, ի հարկէ, չէ ճանաչում եւ ով ում նամակը ցանկանում է՝ ստանում է։ Հարիւրաւոր նամակներ կորչում են կամ տասնեակ օրեր մնում ցրվիչի մօտ»։

—

ԱԽԱԼՔԱԼԱՔԻՑ մեզ հաղորդում են, որ այս տարի ես շարունակվում են այն փորձերը, որ սկսվել էին երկու տարի առաջ՝ տարածելու գաւառում զանազան խոտաբոյսեր, օրինակ, առւոյտ, վիկա եւ երեքնուկ։ Այս տարի փորձեր կատարվեցին տասն գիւղերում։ Կալուածատէրերից եւ գիւղացիներից մի քանի անձ արդէն ձեռք են բերել խոտաբոյսերի սերմեր եւ ցանել են իրանց հողերում։ Ստացված արդիւնքը բաւարար է, մանաւանդ Գանձա եւ Սբուլ գիւղերում։

—

ԴՈՒԲԱՑԻՑ մեզ գրում են. «Արդէն մէկ ամիս է, որ տենդ եւ ջերմացաւ հիւանդութիւնները Դուբայում եւ նրա գաւառում էպիդէմիական բնաւորութիւն են ստացել եւ մեծ ծաւալով տարածված են. տուն չը կայ, որ վարակված չը լինի այդ հիւանդութիւնից։ Բարեբախտաբար մահվան դէպքեր չեն լինում։ Մասամբ էլ այդ հիւանդութեան պատճառ համարում են այն հանգամանքը, որ շատերը ամառային պտուղ են ուտում (տանձ, սեխ) եւ հում ջուր խմում, որից ստամոքսի խանգարումն է առաջանում։»

—

Գօրու գաւառի ԲԱԿՈՒՐԻԱՆ գիւղից մեզ հաղորդում են, որ օգոստոսի 18-ին տեղական պրիստաւը քննութիւն կատարեց Դզըլ-Քիլիսա գիւղացիների այն խնդիրքի առիթով, որ այդ գիւղի 45 տնից 20-ը տուել էին Թիֆլիսի նահանգապետին իրանց համագիւղացի Ալէքսէյ Սանդաձէի դէմ։ Գիւղացիները իրանց գանգատի մէջ ցոյց էին տուել մի շարք հարստահարութիւններ, որ թոյլ էին տուել Սանդաձէ եւ նրա որդիները։

—

Նոր-Բայազէտի գաւառի ԹԱԶԱՔԵԱՆԴ գիւղից գրում են մեզ հետեւեալը. «Թազաքեանդ գիւղը, որ գտնվում է Նոր-Բայազէտից 25 վերստ դէպի հարաւ արեւելք, շինված է մի բլրի ստորոտում, որի արեւելեան կողմի խոր ձորի միջից, քարերին զարնվելով, գոռում գոչումով հոսում է փրփրալով Ծաքար գետակը։ Այս տարի չը նայած Նոր-Բայազէտի գաւառի անբերրութեանը, այնու ամենայնիւ այս գիւղը բաւարար հունձ տուեց, որովհետեւ արտերը ընդհանրապէս ջրովի էին։ Գիւղը տնտեսական կողմից միջակ դրութեան մէջ է. գիւղը աղբիւրներից զուրկ է, միմիայն բաւականանում է ձորի ջրով, որը, ի հարկէ, շատ դժուարութեամբ են կարողանում ձորից հանել, մանաւանդ ձմեռ ժամանակ։ Ձորից ջուր են կրում եւ գոմէշների համար, որովհետեւ նրանք չեն կարող ձմեռվայ ընթացքում դուրս գալ. գիւղացին սափրված շալակով ջուր է բերում նրանց համար, մինչեւ որ նրանք յագենան, օրական 2—3 անգամ։ Գիւղացիների ասելով, մօտակայ սարից կարելի է աղբիւր բերել, եթէ մի քանի շաբաթ գիւղացիները լուրջ աշխատեն։ Առաջ այդպիսի մի աղբիւր գոյութիւն է ունեցել. խողովակների տեղը երեւում է. նոյն տեղով կարելի է ամենայն հեշտութեամբ ջուր բերել։ Բայց ով է նախաձեռնում եւ գործի ձեռնարկում։»

—

ԱԽԱԼՔԱԼԱՔԻՑ մեզ գրում են. «Դերասան Վրոյր եւ տեղական սիրողները օգոստոսի 15-ին, չորրորդ ներկայացմանը, խաղացին Բիերնսօնի «Նորապսակներ» լուրջ կօմեդիան եւ «Որկրամոլութիւնից ատողագէտ» վօդեվիլը, որ իտալերէնից թարգմանել է հանգուցեալ Թուրեան։ Երկու պիեսն էլ նորութիւն էին Ախալքալաքի հասարակութեան համար։ Պ. Վրոյր, ինչպէս նախորդ անգամները, երկու պիեսումն էլ գեղեցիկ խաղաց իր դերերը։ Սիրողները կարճ միջոցում բաւական լաւ էին պատրաստել դերերը եւ ընդհանրապէս լաւ խաղացին, մանաւանդ, տ. Նունէ Վրոյր, օր. օր. Կատարինէ Ցովհանջանեան եւ Շուշանիկ Սաղաթելեան եւ պ. Ցովհաննէս Կարապետեան։ Հասարակութիւնը ցրվեց գեղեցիկ տպաւորութեան տակ։ Կարծում եմ, որ շատերը կափսոսան, որ այդ երեկոյ թատրոն չէին եկել։ Շնորհակալութիւն պ. Վրոյրին, որ Մօլիերի եւ Բիերնսօնի նման հռչակաւոր հեղինակների կլասիքական գրուածքների թարգմանել է հանդիսանում այնպիսի խուլ անկիւններում, ինչպիսին Ախալքալաքն է։»

ԱՐՏԱՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ

ՌՈՒՍԻԱ ԵՒ ԽԱՂԱՂԱԿԱՆՆ

(Նամակ Անգլիայից)

Մօտերս գիրք մը հրատարակված է Լօնդօն «Russia on the Pacific and the Siberian Railway» վերնագրին տակ։ Հեղինակն է Վլադիմիր։ Գիրքը քաղաքական տեսակէտով շատ հետաքրքրական է եւ մեծ լոյս կը սփռէ ծայրագոյն Արեւելքի խնդրոյն վրա, որ զբաղեցուց Եւրոպիոյ պետութիւնները եւ նոյն իսկ Միացեալ-Նահանգները վերջին չին եւ ճարօնական պատերազմէն ի վեր։

Աչալուրջ ընթերցող մը այսօրինակ հրատարակութիւններու վրա չը նայիր անձուկ կերպով եւ չը դիտէր քաղաքական խնդիրները լոկ իրենց անուան տակ, այլ կը տեսնէ զօրող կապեր, որ տարբեր խնդիրները շղթայաբար իրար կը կցեն եւ անոնց ընդհանուր կապակցութենէն յերեւան կը հանէ այն ոյժը, որ գաղտնիքն է վարիչներու քաղաքականութեան։

Ռուսիոյ դէպի Խաղաղական ովկիանոս բրած լաւիկ յառաջացումը Եւրոպիոյ մէջ, չըսեմք պետութեանց, սակայն ժողովրդեան ուշադրութիւնը արժանապէս չէ գրաւած։ «Saturday Reviewe» նշմարել կուտայ, որ Խիվայի, Մէրվի եւ Մուրգապի վրա երեցած են գրուածներ, որք շատ ուշադրութիւն չեն գրաւած, մինչ Հիւսիսային Մօնգօլիայի մէջ Ռուսիոյ բրած յառաջացումը, իբրեւ անկարեւոր ինչ, նկատողութեան իսկ չէ առնված մինչեւ Պորտ-Արթըրի գրաւումը, ուր Անգլիա երես առ երես դէմ եկաւ Ռուսիոյ։

Վլադիմիր ցոյց կուտայ, որ ինչպէս Ռուսիա կէս դարու միջոցին, առանց ռումբի մը պայթման, գրաւեց ինչ որ կուզէր Չինաստանէն եւ տէր եղաւ քաղաքական մեծ ազդեցութեան, մինչ Տաունինկ Սթրիթ եւ բրիտանական դեսպան ի Պէկին, մի քանի մեծածախս պայքարներէ ետք, ունկ-չայ-եամէնի համար երրորդական եւ չորրորդական կարեւորութիւն միայն ունեցան։

Ռուսիոյ արեւելեան պետութեան հիմնադիրներէն մին կոմս Նիքօլայ Մուրավիօֆ է, զոր հեղինակը կանուանէ Մուրավիօֆ իր գործին մէջ եւ կուտայ նմա նոյն պատիւը եւ դիրքը, զոր ունեցաւ Րօպէրթ Քլայվ Հնդկաստանի նուաճման առթիւ Անգլիայէ։ Մուրավիէֆ 1847-ին դրուեցաւ կառավարիչ Արեւելեան Սիպիրիոյ, որ այդ ատեն կը ձգուէր մինչեւ վերին Ամուր 1689-էն ի վեր։ Սիպիրիոյ նոր կառավարիչը տեսաւ, թէ եթէ իր նահանգը ո եւ է իրական շահ ունենար պետութեան համար, պէտք էր որ իր սահմանը տարածվէր մինչեւ Խաղաղական ովկիանոսը, սակայն այդ միջոցին Պետերբուրգի քաղաքականութեան հետ չը կրցաւ համաձայնիլ, քան զի կոմս Նէսըլրօդ, որ արտաքին գործերու նախարարապետ էր, Չինաստանի հետ կարելի պատերազմէ խուսափելու քաղաքականութեան կը հետեւէր։

Չին եւ ճարօնական պատերազմը արթնցուց ոչ միայն Ռուսիա, սակայն ամբողջ Եւրոպա. Ռուսիա մանաւանդ տեսաւ իրական Չինաստանը եւ իշխան Լօբանօֆ առաջինն եղաւ գործադիր այն քաղաքականութեան, որ հիմն էր Մուրավիէֆի թելադրութեանց։ Այսպէս մի քանի տարիներու միջոցին Ռուսիա Ամուրէն ձգուեցաւ ի Վլադիվօսթօք, Պորտ-Արթր եւ տէր եղաւ Մանջուրիայի մէտրօպօլիտեան նահանգին։

Կը տեսնուի, թէ ուրեմն Ռուսիոյ ձեռնարկութիւնները յաջողութեամբ պսակված են առանց արիւնհեղութեան, միշտ մնալով բարեկամ եւ պաշտպան «Երկնային կայսրութեան»։ Վլադիմիր, որ ռուս չէ, դիտել կուտայ, որ Զար Նիքօլա Չինաստանի հետ վարվեցաւ իբր չինական շահերու պաշտպան, զգուշացնելով իր ներկայացուցիչները չինական արեան հեղման եւ, յիրաւի, Անգլիա իր քաղաքական ազդեցութիւնը եւ շահերը ընդլայնելու համար աւելի բուռն միջոցներու դիմած է եւ անկարող եղած է սիրաշահել Պէկինի վստահութիւնը։

Ասիոյ մէջ այսօր երկու մեծ մրցակից պետութիւններ Անգլիա եւ Ռուսիա լինելով, դեռ դըժուարին է որոշել անոնց տիրապետութեան սահմանը. սա յայտնի է, որ Ռուսիա Անգլիայէ տարբեր մեթօդով մը կընդարձակէ իր ազդեցութիւնը, ինչ որ նոր ճանչցուած է ի Տաունինկ Սթրիթ։

Դարերով անշարժութեան մատնված Ասիա այս երկու մեծ պետութիւններու մրցողական գործունէութենէն աւելի համերաշխային գործակցութենէն պիտի շարժի։ Այդ գործակցութեամբ պիտի գտնվի այն քաղաքական բանալին, որ պիտի բանայ մերձաւոր եւ հեռաւոր Արեւելքի դուռները հաւասարապէս, որ իրարմէ չեն անջատուիր այդ խնդիրներու հետ կապուած պետութեանց դիրքը նկատելով։

Զարմայր

Լօնդօն.

„ՄՇԱԿԻ“ ՀԵՌԱԳԻՐՆԵՐ

ՌՈՒՍԱՑ ԳՈՐԾԱԿԱԼՈՒԹԻՒՆԻՑ

20 օգոստոսի

ԲԵՐԼԻՆ։ «Կայսերական Համբաւաբեր» լրագիրը գրում է պրուսական կառավարութեան հրովարտակի մէջ. օբեր-նախագահի ուշադրութիւնն է հրաւիրված այն հանգամանքի վրա, որ քաղաքական բարձր պաշտօնեաները եւ շրջանների խորհուրդների անդամները պարտաւոր են լինել կառավարութեան քաղաքականութեան ամենաեռանդուն ներկայացուցիչներ եւ ոչ մի դէպքում, իրանց անձնական կարծիքների համաձայն, չը պէտք է դժուարացնէին կառավարութեան գործողութիւնները։ Պրուսական կառավարութիւնը հաւատացած է, որ բաւական է լուրջ եւ վճռական կերպով մատնացոյց անել քաղաքական պաշտօնեաներին այդ հանգամանքների վրա, եւ նրանք այլ եւս տեղիք չեն տայ աւելի վճռական միջոցների դիմելուն։

ԶԱՐԶՈՒՐ։ Ախալքալաքի մօտ, Թուրքեստանի գեներալ-նահանգապետ Դուխօվսկօի ներկայութեամբ, տեղի ունեցաւ Թուրքեստանի հեծելազօր դիվիզիայի բարձրագոյն պարգեւած դրօշակի յանձնելու հանդէսը։ Հանդէսը փառաւոր էր եւ վերջացաւ ձիարշաւով եւ տօնախմբութիւններով։ Օգոստոսի 15, 16 եւ 17-ին գեներալ-նահանգապետը գնաց միջին-ասիական ճանապարհի մուրղաբեան ճիւղը։

ՎԻԼՆՕ։ Գերմանական կանցլեր Հօհենլօէ ժամանեց իր Վերկի կալուածքը։

ՌԷՆՆ։ Նիստը բացվեց 6 ժամ 35 րոպէին։ Նախագահը հարց ու փորձ արեց Դրէյֆուսին տիկին Բօղսօնի հետ նրա ունեցած յարաբերութեան ժամանակի մասին։ Դրէյֆուս նորից պնդում է, որ այդ տիկնօջ մօտ ինքը ոչ մի օտարերկրացու հետ չէ պատահել եւ քննութիւն է պահանջում։

Ապա դատարանը լսում է Պիկար-Ժէրէնի ցուցմունքները, որը յայտնեց, թէ տեսաւ Դրէյֆուսին գերմանական զօրախաղերում։ Դրէյֆուս պատասխանելով Ժէրէնին, որը վկայեց, թէ տեսել է նրան 1886 թւի գերմանական զօրախաղերին, յայտնում է, որ ինքը Միւլհաուզէնում է եղել, բայց բոլորովին ներկայ չէ եղել գերմանական զօրախաղերին եւ երբէք խօսակցութիւն չէ ունեցել օտարերկրեայ օֆիցերների հետ։

Դատարանը լսում է ապա կապիտան Լէմօնիէէի ցուցմունքները այն խօսակցութեան մասին, որի միջոցին Դրէյֆուս ասել է, թէ ինքն հետեւելով գերմանական զօրախաղերին, զննում էր ռազմագիտական դիրքերը Միւլհաուզէնի շրջականերում։ Դրէյֆուս հերքում է վկայի ասածները։

Վիլիօն պնդում է, թէ 1894 թւին, երբ ինքն Բեռլինում էր, լսեց, թէ ինչպէս մէկ օֆիցեր ասում էր միւսին. «Մենք սպասում ենք Դրէյֆուսից մօբիլիզացիայի յատակագիծը։» Բրիտ-

լէր ցոյց է տալիս, թէ 1894 թւին շալօնեան բանակում գտնվող օֆիցէրները կարող էին № 120 գործիքի հետ ծանօթանալ առանց դժուարութեան։

Տեղի է ունենում բուռն միջնադէպը։ Ռօժէ միջամտում է և մեղադրում է Բրիւլէրին, թէ նա գրմեց մինիստրութեան մի նամակով, որի մէջ ասում էր, թէ ամօթ է ծառայել ֆրանսիական զօրքի մէջ։ (Շարժում)։ Բրիւլէր բողոքում է. Դէլուա ասում է, որ այդ նամակի պատճառով Բրիւլէր հանվեց ցամաքային զօրքերի օֆիցէրների ցուցակից։ Նախագահը յայտնում է, որ կը պահանջի Բրիւլէրի նամակի բովանդակութեան ընթերցումը։ Պաշտօնաթող գէներալ Սիբէր աշխատում է ապացուցանել, որ բորդէրօն Դրէյֆուսի գրած չէ և առհասարակ արտիլերիական օֆիցէրի գործ չէ։

ՊԱՐԻԶ։ Այսօր առաւօտեան Պարիզում խուզարկութիւններ կատարվեցին զանազան անձերի մօտ, որոնց ազգանունները անյայտ են։ Այդ խուզարկութիւնները կապ ունեն դաւադրութեան հետ և, ինչպէս լսվում է, այն հետևանքը կունենան, որ կը ձերբակալվի դաւառական նշանաւոր խմբի մի պարագլուխը։

Մինիստրների խորհրդում Գալիֆէ հաղորդեց, որ ժանտատենդի պատճառով 5-ին և 8-ին նըշանակված զօրաբաժինների մեծ զօրախաղերը կը վերացվեն և նրանց փոխարէն տեղի կունենան պահակազօրքերի զօրախաղերը։

ՊԱՐԻԶ։ Վալդէկ Ռուսօ, պատասխանելով արքեպիսկոպոսին, որ միջամտեց Շաբրօլ փողոցի պաշարվածների օգտին, ասաց, թէ կառավարութիւնը իր գործողութիւնների դատաւորն է, և ցոյց տուեց զովելի համբերութիւն։ Ցետոյ մինիստր-նախագահը նկատեց, թէ նրանք, որոնք յարգում են արդարադատութիւնը, պէտք է այն կարծիքն ունենան, որ օրէնքը պէտք է հաղթող հանդիսանայ։

ՊԱՐԻԶ։ Մինիստրների խորհուրդը դեռ ևս չէ նշանակել բարձրագոյն դատարան հրաւիրելու օրը։ Այդ դատարանը հրաւիրելու նպատակով վճիռ կայացնելու համար խորհուրդը սպասում է ընդհանուր պրօկուրօրի վերջնական զեկուցման։ Զեկուցումը պատրաստ կը լինի միայն երկուշաբթի կամ երեքշաբթի։ Հաւատացնում են, որ բարձրագոյն դատարանը կը հրաւիրվի և որ դրա համար չի պահանջվի պատգամաւորների ժողով գումարել։

21 օգոստոսի

ՊԵՏԵՐԲՈՒՐԳ։ Թագաւոր Կայսրը և Թագուհի Կայսրուհի Ալէքսանդրա Ֆէօդորօվնա Օգոստափառ աղջկերանցով բարեհաճեցին Պետերհօֆից «Штандартъ» շոգենաւով մեկնել Դանիա։

ՌԷՆՆ։ Լաբօրիի առաջարկութեամբ Սիբեր քննադատում է կապիտան Վալերիօի եղանակը, որը պաշտպանում էր Բերտիլիօնի սիստեմը։ Սիբեր ցաւ է յայտնում, որ այդ օֆիցէրը իր հեղինակութեամբ պաշտպանում է կեղծ ապացոյցը, որի հետևանքների մեծ մասը բացատրվում է հեղինակի ճարպիկութեամբ։ Բերտիլիօն խօսք է պահանջում, բայց նախագահը մերժում է։ Արտիլերիայի մայօր Դիւկրօ յայտնում է, թէ Դրէյֆուս երբէք իրան արտիլերիայի մասին հարցեր չէ առաջարկել։

Մայօր Գարտման ենթադրութիւն է յայտնում, թէ այն գործիքը, որի մասին յիշված է բորդէրօի մէջ, կայ № 120 գործիքը. իսկ ինչ վերաբերում է № 120 կարճ գործիքին, նրա հետ բոլոր օֆիցէրները հնարաւորութիւն ունէին ծանօթանալու դեռ 1891 թւին։ Այդ գործիքը կարող էին տեսնել զինախաղերին ներկայ գտնվող օտարերկրեայ օֆիցէրները։ Գարտման աւելացնում է, թէ միայն Բուրժի ձուլարանի մէջ գտնվող օֆիցէրները ու 3-րդ արտիլերիական վարչութեան օֆիցէրները կարող էին ծանօթ լինել այդ № 120 court գործիքի մանրամասն տեղեկութիւնների հետ։ Գարտման գալիս է այն եզրակացութեան, թէ այն դէպքում, եթէ բորդէրօի մէջ բերվէին միմիայն ընդհանուր տեղեկութիւններ, այն ժամանակ նրա հեղինակը կարող էր այդ տեղեկութիւնները քաղել դեռ 1890 թւին։ Գարտման իր ցուցմունքները չը շարունակի վաղը։ Նիստը փակվեց։

ՊԱՐԻԶ։ Կարդինալ Րիչար այցելեց Վալդէկ-Ռուսօին և խնդրեց նրան Գէրէնի գործին վերջ տալու համար դիմել հանգստացուցիչ միջոցների։ Պաշարվածները փորձ են անում ծակել միջին պատը, որը բաժանում է տունը հարևան բնակարանից։ Այն սենեակում, որի պատը ծակել են, գտնվում են ոստիկանական գործակալները։ Նրանց հրամանագրված է ձերբակալել այն ժամանակ, երբ պաշարվածները կը մտնեն այնտեղ։

ՌԷՆՆ։ Հակահրէական լիգայի նախագահի մօտ կատարված խուզարկութիւնը բաց է արել մեծ գրագրութիւն։

ԲԵՐԼԻՆ։ «Berliner Korrespondenz» լրագիրը հաղորդում է, որ պրուսական կառավարութիւնը ժամանակաւորապէս արձակեց պետական մի քանի պաշտօնեաներին, չարունակելով տալ նրանց ռոճիկը, այն պատճառով, որ ներկայ հանգամանքներում նրանք բաւարար կերպով չէին պատասխանում այն բարձր պահանջներին, որ դրված են նրանց վրա։

ԲԵՐԼԻՆ։ Գարնանային զօրահանդէսի առիթով այսօր թագաւորական պալատում տեղի ունեցած հանդիսաւոր ճաշի ժամանակ կայսրը ճառ արտասանեց. «Դարավերջին ցանկանում եմ շնորհակալութիւն յայտնել գվարդիայի զօրաբաժնին։ Ցանկանում եմ, որ գվարդիայի զօրաբաժինը առաջիկայում էլ աչքի ընկնող դեր խաղայ՝ թէ խաղաղ աշխատանքների, և թէ, եթէ հարկը կը պահանջի, պատերազմի դաշտերում։ Թող օֆիցերները և զինուորները նայեն իմ երկու նախորդների լուռ կանգնած պալատներին, առաւել ևս մեծ ծերունի կայսրի տան վրա։»

ՍԱՆ-ԴՈՄԻՆԳՕ։ «Հաւասի գործակալութիւն»։ Ժամանակաւոր կառավարութիւնը կազմակերպվեց։ Խիմենէս այսօր կը ժամանի Պուէրտօ։

ՕՊՕՐՏՕ։ «Հաւասի գործակալութիւն»։ Երէկ ժանտախտից հիւանդանալու երեք դէպքեր կային։

ՍԵՎԱՍՏՕՊՕԼ։ Եալտայից ժամանեց Բուխարայի էմիրը և արագընթաց գնացքով մեկնեց Բուխարա։

ԲԵԼԳՐԱԴ։ Միլան Օբրէնովիչի կեանքի դէմ արած փորձի առիթով քննութիւնը վերջացաւ։ 16 անձինք ազատված են, իսկ 29 հոգի, որոնց թւում՝ Պաշիչ, Տաուշանովիչ, գնդապետ Նիկոլիչ և «Одѣекъ» լրագրի խմբագիր Պրօտիչ, մեղադրվում են պետութեան դաւաճանութեան մէջ, որը կապ ունի սպանութեան փորձ կատարելու հետ։ 10 անձինք դատի են ենթարկված մեծութիւնը վիրաւորելու համար։ Հաւանական է, որ մի քանի անձեր ևս ազատվեն։ Դատաստանական քննութիւնը կը սկսվի հինգշաբթի։

Լրագիրների մեծամասնութիւնը նախագուշակում են, որ Շաբրօլ փողոցի պատմութիւնը շուտով կը վերջանայ, որովհետև այդ փողոցը այցելեցին լաբօրատօրիայի դիրեկտօրը, ոստիկանական ճարտարապետը և հրդեհաշէջների ինժեները։

ՌԷՆՆ։ «Հաւասի գործակալութիւն»։ Նիստը բացվեց 6 ժամ 35 րօպէին։ Գարտման շարունակում է իր ցուցմունքը։ Նա բացատրում է տեխնիկական մանրամասնութիւններով, որ Դրէյֆուս չէր կարող գիտենալ բորդէրօի այն մասը, որ վերաբերում է արտիլերիայի կազմակերպութեան և թնդանօթաձգութեան ձեռնարկին։ Էստէրհազի կարող էր տեղեկութիւններ գտնել Շալօնի դաշտում տեղի ունեցած զօրախաղերի ժամանակ՝ Մաղագասկարի և զօրքի պաշտպանութեան մասին նկատողութիւններ կազմելու համար։

Գէներալ Դէլուա մի քանի նկատողութիւններ է անում Գարտմանի ցուցմունքի առիթով։ Նա գտնում է, ի միջի այլոց, որ Դրէյֆուս կարող էր հարկաւոր տեղեկութիւններ ժողովել ընկերների հետ խօսակցութեան ժամանակ։ Նախագահի հարցին՝ վկան հաստատում է բորդէրօի մէջ յիշատակված դօկումենտների չափազանց կարևորութիւնը։ «Երբ ես կարդացի բորդէրօն,— ասում է նա,—ես վախեցայ»։ Գարտման շարունակում է պնդել, որ բորդէրօի հեղինակը օգէտ է եղել արտիլերիական գործում։ Դէլուայի ցուցմունքը մեծ տպաւորութիւն գործեց։ Դրէյֆուս բողոքում է Դէլուայի ցուցմունքի դէմ և ասում է, թէ չտաբում ժամանակաւոր ծառայողները երբէք ներկայ չեն եղել թնդանօթաձգութեան վարժութիւններին և երբէք տեղեկութիւններ չեն ստացել թնդանօթաձգութեան ձեռնարկի մասին։

Ինստիտուտի անդամ Գավէ քննում է բորդէրօն գրականական տեսակէտից. վերջում վկան պնդում է, որ բորդէրօն Էստէրհազիի հեղինակութիւնն է, և ոչ մի դէպքում չէր կարող Դրէյֆուսի հեղինակութիւնը լինել։

Քարտուղարը կարդում է այն նամակները, որ գրել են միմեանց Գօնզ և Պիկար Էստէրհազիի խարդախութիւնների ժամանակ։ Լաբօրիի նկատողութեան, թէ Գօնզ Պիկարին երբէք չէ ասել Դրէյֆուսի խոստովանութեան մասին, Գօնզ պատասխանում է, թէ ինքը միշտ խորհուրդ էր տալիս բաժանել Դրէյֆուսի գործը Էստէրհազիի գործից, որովհետև միակ բանը, որ հարկաւոր էր իմանալ, կայանում էր նրանում—կա՞ն արդեօք և ուրիշ դաւաճաններ։ Գօնզ դժգոհութիւն է յայտնում իր նամակները հրատարակելու առիթով։ Լաբօրիի հարցին՝ Գօնզ ասում է, թէ բաժանել երկու գործը կարելի էր, որովհետև ոչ մի բանից չէր կարելի եզրակացնել, որ եթէ բորդէրօն դատապարտված Դրէյֆուսի ձեռքի գործը չէ, ուրեմն անպատճառ պէտք է Էստէրհազիի գործը լինի։

Կանչվում է Պիկար։ (Ուշադրութեան շարժումներ)։ Պիկար բացատրում է, որ Գօնզի նամակները յանձնեց փաստաբանին այն օրը, երբ Անրիից սպառնական նամակ ստացաւ Տունիսում, որ ուղարկված էր Գօնզի և Բուադէֆրի համաձայնութեամբ. բայց նամակների հրատարակութեան համար ինքը պատասխանատու չէ։ Գօնզ այդ բացատրութիւնը չէ ընդունում և այդտեղ նա խորամանկութիւններ է տեսնում։ Պիկար պատասխանում է, թէ Գօնզ կարող էր այդ գաղտնի dossier-ից, որ ինքն ներկայացրեց բորդէրօի հետ, նշմարել Դրէյֆուսի անմեղութեան հնարաւորութիւնը։ Լաբօրիի հարցերին, Գօնզ խոստովանում է, որ մի նամակ, որ գըրված էր Պիկարի հասցէով Տունիս, բաց է արված, որովհետև այդ նամակը կասկածելի երևաց և Պիկարի անձնական հասցէով չէր։ Նա խոստովանում է նաև, որ այդ բռնված նամակի մի քանի խօսքերը ծառայեցին «petit-bleu» անունով կեղծ հեռագիրը կազմելու համար, որի նըպատակն էր «petit bleu»-ի նշանակութիւնը նսեմացնել։ Պիկար ասում է, թէ իր բոլոր նամակներն էլ բացվում էին։ Գօնզ ասում է, թէ կը խանգարէր Անրիի կեղծումը, եթէ նրա մասին իմանար ինքը։ Նա չէ հաւատում, որ այդ կեղծումը Պիկարի դէմ սարքած դաւ լինէր։ Որովհետև նախագահը հրաժարվում է առաջարկել Լաբօրիի մի քանի հարցերը, այդ պատճառով վերջինս յայտնում է, որ նա կը կազմի իր եզրակացութիւնը։ Լաբօրի հարց է առաջարկում Գօնզին «petit bleu»-ի բերվելու առիթով և Գօնզ յայտնում է, թէ «petit bleu» բերված էր մինչև նրանից առաջ լուսանկար վերցնելը։ Լաբօրի պահանջում է, որ կարդացվի այն էկսպէրտիզան, որը պնդում է հակառակը։

Ռօժէ խօսք է խնդրում և պատմում է Պիկարին հետամուտ լինելու պատմութիւնը կեղծման համար, Ցուրլինդէնի հրամանով։

Դէֆօն-Լամօտ, ինժեներ, Դրէյֆուսի նախկին ընկերը, ասում է, որ 1894 թւին հեշտ էր թնդանօթաձգութեան ձեռնարկ ձեռք բերելը։ Նա յայտնում է, թէ 1894 թւին չտաբում ժամանակաւոր ծառայողներից ոչ ոք չէր կարող մտածել, թէ զօրախաղերին կերթայ։ Շտաբի ժամանակաւոր ծառայողները այդ բանը ճիշդ գիտէին, շնորհիւ մայիսի 15-ի շրջաբերականի։ Դէֆօն հաւատացնում է, որ Դրէյֆուս բորդէրօի հեղինակը չէ։ Բուադէֆր հաստատում է վկայի ցուցմունքը շրջաբերականի հրատարակութեան ժամանակի վերաբերմամբ, բայց աւելացնում է, որ չտաբում ժամանակաւոր ծառայողները կարող էին յոյս ունենալ առանձին թոյլտուութեան զօրախաղերին ներկայ լինելու համար։ Դրէյֆուս յիշեցնում է, որ 1894 թւին ինքն բողոքեց, երբ դիւ-Պատի կամենում էր բորդէրօն նշանակել օգոստոս ամսով, որովհետև ինքը չէր կարող այն ժամանակ գրել «Գնում եմ զօրախաղերին» նախադասութիւնը, որովհետև այդ բանը շատ լաւ գիտէր մայիսի 15-ի շրջաբերականից։ Ռօժէ պատասխանում է, թէ շրջաբերականը կարող էր ներշնչել չտաբում ժամանակաւոր ծառայողներին այն կարծիքը, թէ նրանք ներկայ կը լինեն գլխաւոր շտաբի զօրախաղերին։

Նիստը փակվեց։

22 օգոստոսի

ԻՕՀԱՆԷՍԲՈՒՐԳ։ Ույտլենդերների օրգան «Լէադէր» լրագրի հրատարակիչ Պակէման ձերբակալված է, մեղադրվելով պետական դաւաճանութեան մէջ։

ՊՐԷՏՕՐԻԱ։ Ֆիշեր նորից ժամանեց այստեղ և խորհրդակցութիւն ունեցաւ կառավարութեան հետ քաղաքական դրութեան վերաբերմամբ։

ԲԵՐՆ։ Ֆրանսիական դեսպան կոմս Մօնտօլօն վախճանվեց։

Կ. ՊՈԼԻՍ։ Այսօր, առաւօտեան, իշխան Նիկոլայ ընդունեց բուլգարական էկզարխին և այստեղի չերնօգօրիական կօլօնիան։ Երէկ, կէս օրից յետոյ, իշխանական զոյգի մօտ տեղի ունէր ընդունելութիւն՝ դիպլօմատիական բարձր անձերի իրանց ամուսիններով։ Սուլթանը պարգևեց իշխանին առաջին աստիճանի Իֆտիկար չքանշանը ադամանդներով, իսկ իշխանուհուն—Շեֆակատ չքանշանը ադամանդներով. չերնօգօրիական արտաքին գործերի մինիստր Վուկօվիչին—Իմթիյազ նշանը, դեսպան Բակիչին—Օսմանիէ չքանշանի ժապաւէն, սվիտայի անձերին զանազան նշաններ։ Երեկոյեան Իլդիզ-Քիօսկում հանդիսաւոր ճաշ կար։

ՊԱՐԻԶ։ Նախագահ Լուբէ ներումն շնորհեց Ռօրիկին, որ դատապարտված էր 1894 թւին։

Շաբրօլ փողոցի դրութիւնը անփոփոխ է։

Դատաստանական քննիչ Վալլէս Santé բանտում սկսեց երես առ երես կանգնեցնել օգոստոսի 8-ի անկարգութիւններին մասնակցող մեղադրվողներին ոստիկանական հերթապահ գործակալների հետ։

Ժօսս հարց ու փորձի ենթարկեց Լիսաժուին փաստաբանի ներկայութեամբ։

ՌԷՆՆ։ Հակահրէական լիգայի նախկին գանձապահի մօտ խուզարկութիւն կատարվեց, որի միջոցին գտնվեցան շատ հետաքրքիր դօկումենտներ։

ԼՕՆԴՕՆ։ Հրատարակված են այն վերջին հեռագիրները, որոնցով փոխանակվեցին Անգլիայի և Տրանսվաալի կառավարութիւնները։ Տրանսվաալից հեռագիրները, օգոստոսի 21-ից, բօերների առաջարկած դիջումները պայմանաւորում են նրանով, որ Անգլիան այլ ևս չը միջամտի Տրանսվաալի գործերին և չը պնդի իր գերիշխանական իրաւունքների վրա։ Օգոստոսի 28-ից իր պատասխանի մէջ, Չեմբերլէն ասում է, որ անգլիական կառավարութիւնը չէ կարող ինքն յետ առնել իր իրաւունքները, որոնք պատկանում են նրան դաշնագիրների զօրութեամբ, և չէ կարող հրաժարվել քաղաքակիրթ պետութեան պարտականութիւններից, այն է պաշտպանել իր հայրենակիցներին արտասահմանում՝ անարդարութիւնների դէմ։ Ի վերջոյ Չեմբերլէն յիշեցնում է, թէ գոյութիւն ունեն և ուրիշ վիճելի կէտեր, որոնք չեն կարող կարգաւորվել ույտլէնդերներին քաղաքական իրաւունքներ տալով և որոնք իրանց բնաւորութեամբ չեն կարող միջնորդ դատարանի առարկայ դառնալ։

23 օգոստոսի

ՌԷՆՆ։ Կապիտան Տավերնիէ, որ հարց ու փորձի էր ենթարկել դիւ-Պատի-դը-Կլամին, դատարան է կանչված իբրև վկայ, որպէս զի, եթէ պէտք լինի, ճշդութեամբ հաղորդէ իր լսած ցուցմունքների մի քանի մասերը։

ՎԻԼԴՊԱՐԿ։ Կայսրը երեկոյեան մեկնեց Էլզաս՝ ներկայ լինելու զօրախաղերին։ Կայսրուհին ուղեկցեց կայսրին մինչև երկաթուղու կայարանը։

ՊԱՐԻԶ։ Շաբրօլ փողոցում իրերի դրութիւնը միևնոյնն է։ Հետաքրքրվողներ քիչ են ժողովվում։ Դաւադրութեան գործի քննութիւնը շարունակվում է։ Այժմ, ըստ երևոյթին, անկասկածելի է, որ Գէրէն, հակահրէական լիգայի պատրուակի տակ, կազմակերպել էր մի դաւադրութիւն Օրլէանեան դքսի օգտին, որը նրան հայթայթում է եղել դրամական միջոցներ։

ՊՐԷՏՕՐԻԱ։ Այսօր Տրանսվաալի կառավարութիւնը ներկայացրեց անգլիական ներկայացուցչին իր պատասխանը Չեմբերլէնի վերջին հեռագրի առիթով։ Ասում են, որ Տրանսվաալեան կառավարութիւնը իր յայտագրի մէջ յայտնում է, թէ պատրաստ է Անգլիայի հետ բանակցութիւններ սկսել առաջարկված կօնֆէրէնցիայում, որտեղ կը քննվեն ընտրողական օրէնքի լիակատար նախագիծը և կը լսվեն եղած առաջարկութիւնները։ Այդ պատճառով ճգնաժամի խաղաղ լուծման յոյսերը մեծացան։

—

Ս. ՊԵՏԵՐԲՈՒՐԳԻ ԲՕՐՍԱ

17 օգոստոսի

Մուրհակների ընթացքը

Երեք ամսով	Լօնդօնի վրա 10 ֆունտ	93,90
» »	Բեռլինի վրա 100 մարկ	45,75$^1/_2$
» »	Պարիզի վրա 100 ֆրանկ	37,22$^1/_2$
Չէկը	Լօնդօնի վրա 10 ֆունտ	94,80
»	Բեռլինի վրա 100 մարկ	46,30
»	Պարիզի վրա 100 ֆրանկ	37,52$^1/_2$
Բօրսային դիսկօնտ		6—7$^1/_2$
4% պետական րէնտա		100$^1/_8$
4% ազն. կալ. բանկի գրաւ. թղթ.		98$^7/_8$
4$^1/_2$% վկայակ. գիւղ. հող. բանկի		98$^3/_8$
5% վիճակ. տոմս. առաջին ներքին փոխ.		296$^3/_4$
5% » » երկրորդ » »		256
5% » գրաւ. թղթ. ազն. կալ. բանկի.		206$^3/_4$
5% ոսկու րէնտա		
5% գրաւ. թղթ. փոխ. հող. վարկի ընկ.		
4$^1/_2$% ներքին երկաթուղ. փոխ. 1890		100$^3/_8$
Նոյնը 1892		100$^3/_8$
5% Թիֆլիսի վարկի ընկեր.		100
4$^1/_2$% Թիֆլիսի կալուած. բանկի		99
6% Քութայիսի կալուած. բանկի		
5% » » »		99
Ակցիաներ Ռուս. առևտր.-արդիւն. ընկ.		272$^1/_2$
» եղբ. Նօբէլի նաւթ. ընկեր.		642
» Կասպիական ընկ.		610
» Բաղուայ նաւթ. ընկ.		780

Խմբագիր՝ ԱԼԷՔՍԱՆԴՐ ՔԱԼԱՆԹԱՐ
Հրատարակիչներ՝ ԹԱԳՈՒՀԻ ՏԻԳՐԱՆԵԱՆ
ԻՍԱՀԱԿ ՄԵԼԻՔ-ԱՂԱՄԱԼԵԱՆ

ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

ԱՌԱՋԻՆ ՄԱՍՆԱՒՈՐ ՀԻՒԱՆԴԱՆՈՑ
Բ. ՆԱՒԱՍԱՐԴԵԱՆԻ

(Կուկիա, Վօրօնցօվի արձանի հանդէպ)

Հիւանդներին ընդունում են ամեն օր, բացի կիրակի օրերից:

ԱՌԱՒՕՏՆԵՐԸ՝

Բ. Ա. ՆԱՒԱՍԱՐԴԵԱՆ—11—12 ժ. վիրաբուժութեան, վեներական (սիֆիլիս) և միզասեռ. հ.

Կ. Մ. ՉԻԿՈՎԱՆԻ—9—10 ժ. աչքի, ներքին և նեարդային հ.

Զ. Ի. ԲԱԲԱՆԱՍԵԱՆՑ—11—12 ժ. կանանց հիւանդ.

Ի. Ֆ. ՊՐՕՏԱՍԵՎԻՉ—12—1 ժ. ականջի, կոկորդի, քթի և կրծքի հ.

Ա. Գ. ԿԱՐԱՊԵՏԵԱՆՑ—1—1½ ժ. ներքին և երեխայոց հ.

Ա. Գ. ԳՈՒՐԿՕ—1½—2 ժ. ներքին և միասեռական հ.

ԵՐԵԿՈՆԵՐԸ՝

Ի. Ֆ. ՊՐՕՏԱՍԵՎԻՉ—6½—7½ ժ.

Բ. Ա. ՆԱՒԱՍԱՐԴԵԱՆ—7½—8 ժ.

Տ. Ի. ՐՈՒԴԵՆԿՕ հիւանդանոցումը քիմիական և խոշորացուցական հետազօտութիւններ է անում մէզի, խխի, արեան, կաթի և այլն:

Վճար 50 կ. չքաւորները ձրի: Համախորհրդի (կօնսիլիումի) և օպերացիայի համար առանձին:

Օ. Տ. ԱՌՎԱՆԻՏԱԿԻ—պարապում է տանը ծաղկահատութեամբ, բժշկական մարմնամարզութեամբ և մարզելով. դիմել 11—1 ժ.:

Հիւանդանոցի վերատեսուչ՝

18—150 Բժշկապետ ՆԱՒԱՍԱՐԴԵԱՆ

Թիֆլիսի Քաղաքային Վարչութիւնը յայտնում է ի գիտութիւն ընդհանուրի, որ ներկայ 1899 թւի սեպտեմբերի 7-ին, ցերեկվայ ժամի 1-ին, Վարչութեան բընակարանում նշանակված է աճուրդ կապալով տալու, երեք տարի ժամանակով, Վերայի կամուրջի հասոյթի ժողովելը:

Պայմանները կարելի է տեսնել Վարչութեան մէջ ամեն օր, բացի կիրակի ու տօն օրերից, առաւօտեան ժամի 9-ից, մինչև 12:

2—3

ՊՐՕՎԱՆՍԻ ԻՒՂ
ՅԱՅՏՆԻ ԿԵՕԼՆԵՐԵԱՆ

պատրաստած Նիցցայում առանձին ցուցմունքով: Ծախվում է

ԱՄԵՆ ՏԵՂ ԵՒ ԲՈԼՈՐ

յայտնի վաճառականների մօտ: Այդ իւղը պատրաստվում է միայն մայիս ամսում և միմիայն նոր ժողովված ու բոլորովին հասած և ընտիր ձիթապտղից:

Մ. 75287 (10)

Ամբողջ կուրսը հաշուապահութեան աւանդում է

Յ. ՊԵՏՐՈՍԵԱՆ

Славянскіе номера.

1—3

М. 59,804 (չ.)

Կովկասեան ուսումնարանական շրջանի հոգաբարձուի թոյլտուութեամբ

ԵՐԱՆՈՒՀԻ ՅԱՐՈՒԹԻՒՆԵԱՆԸ
(ԾՆՆԴ. ՅՈՎՀԱՆՋԱՆԵԱՆ)

բաց է անում

Մ Ա Ն Կ Ա Կ Ա Ն Պ Ա Ր Տ Է Զ

(Գերմանական ձևով և մասնագէտ վարժուհու ղեկավարութեամբ): Երեխաներին ընդունում են 4 տարեկան հասակից:

Մանկական պարտէզում և ՄԱՍՆԱՒՈՐ ԴՊՐՈՑՈՒՄ ընդունելութիւնը սկսվում է օգոստոսի 20-ից, պարապմունքը սեպտեմբերի 1-ից:

Садовая (Бебутовская) № 38: 1—1

ԲԺԻՇԿ Գ. Ս. ԳԵՐՑՖԵԼԴ

Մադաթեան փողոց, № 5.

որ մասնագէտ է կաշու, միզասեռական (էլեկտրականութեամբ), վեներական և սիֆիլիսի հիւանդութիւնների

ՎԵՐԱԴԱՐՁԱՒ ԱՐՏԱՍԱՀՄԱՆԻՑ

Ընդունում է հիւանդներին ամեն օր

Առաւօտեան 9—12 ժ.

Երեկոյեան 5—8 ժ.

28—60

ՄԱՆԿԱԲԱՐՁՈՒՀԻ
Վ. Յ. ՏԷՐ-ԳՐԻԳՈՐԵԱՆ

Ելիսավետեան փողոց, տ. № 86. տելէֆօն № 506: (հ.) 36—45

ԲԺԻՇԿ Յ. Յ. ՂՕԿԻԵԼԵԱՆ

Ընդունում է՝ վեներական, ախտական, մորթու և ներքին հիւանդութիւն ունեցողներին՝

Առաւօտեան 9—12 ժամը

Երեկոյեան 5—7 ժամը:

Գանօվսկայա փողոց, տուն Մարգարօվի, № 31:

(և. հ. չ.) 63—100

ՊԱՇՏՕՆԱԿԱՆ ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆ ԱԶԳԱՅԻՆ ՊԱՏՐԻԱՐՔԱՐԱՆԻ

Ըստ կտակի բարեյիշատակ Յովսէփայ Իզմիրեանց՝ գրական յանձնաժողովս կը հրաւիրէ պատուարժան հեղինակներն ու բանասէրները, որ՝ եթէ ազգային դպրութեան և պատմութեան վերաբերեալ որ և է աշխատասիրութեամբ կը փափաքին մասնակցիլ Սահակ-Մեսրոպեան գրական մրցման, փութան իրենց երկասիրութիւններն յուղարկել մինչև յառաջիկայ 1900 տարւոյ յունվար մէկ առ ամենապատիւ սրբազան պատրիարք հայրն ի Կոստանդնուպոլիս:

Տպագիր երկասիրութիւններն հարկ է, որ երեք օրինակ լինեն, իսկ ձեռագրերը մէկ օրինակ, որք ըստ կանոնի ետ չեն դարձուիր:

2—3

Թիֆլիսի Քաղաքային Վարչութիւնը յայտնում է ի գիտութիւն ընդհանուրի, որ սեպտեմբերի 8-ին, ցերեկվայ ժամի 1-ին, վարչութեան ատեանում նշանակված է աճուրդ կապալով տալու քաղաքային սիւները աֆիշաներ կպցնելու համար:

Պայմանները կարելի է տեսնել ամեն օր, բացի կիրակի և տօն օրերից, առաւօտեան 9 ժամից մինչև 12: 2—3

Աստրախանի Հայունեաց Բարեգործական ընկերութեան ԿԱՐ և ՁԵՒԻ արհեստանոցի համար հարկաւոր է մի մասնագէտ վ ա ր ժ ու հ ի հարկաւոր վկայաթղթերով: Դիմել Հրատարակչական ընկերութեան դրասենեակը ամենայն օր առաւօտեան ժամի 11-ից—2-ը: 2—3

Ռաշտի Ազգային դպրոցի համար հարկաւոր է մի ՈՒՍՈՒՑԻՉ ռուսաց լեզուի (միւս առարկաները կարելի է բաժանել ներկայ ուսուցչի հետ համաձայնութեան գալով) համար: Ցանկացողները կարող են դիմել հետևեալ հասցէով Рештъ (Персія) черезъ Баку—Энзели, Г-ру Агавелу Осепяну. 4—5

ՈՒՍՈՒՄՆԱՐԱՆ ԵՒ ՊԱՆՍԻՈՆ
Գ. Լ. ԿՈՒՐՋԱՆԵԱՆՑԻ

Բէբուտովսկայա փողոց (Նախկին Սադովայա), Սօլօլակ, տուն բժ. Քօչարեանցի, № 50: Ընդունում է աշակերտներ պատրաստելու՝ գիմնազիաների, բէալական դպրոցի, կադէտների կորպուսի համար և այլն: Աշակերտների ընդունելութիւնը կը սկսվի օգոստոսի 24-ից, իսկ պարապմունքները՝ սեպտեմբերի 1-ից: 1—10

ԿՈՎԿԱՍԵԱՆ ՈՒՍՈՒՄՆԱՐԱՆԱԿԱՆ ՇՐՋԱՆԻ Պ. ՀՈԳԱԲԱՐՁՈՒԻ ԹՈՅԼՏՈՒՈՒԹԵԱՄԲ
ՏԻԿ. ԿԱՏԱՐԻՆԷ Խ. ԼԻՍԻՑԵԱՆ

Բաց է անում Թիֆլիսում

◆ ՈՒՍՈՒՄՆԱՐԱՆ ◆

Երկու սեռի մանուկներին պետական միջնակարգ դպրոցների համար պատրաստելու նպատակով: Ընդունելութիւնը սկսվում է օգոստոսի 26-ին, ուսումը սեպտեմբերի 6-ին: Ներկայ ճեմարանական թուականին հիմնադրուհին, իր երեխաների հետ միատեղ պարապելու համար, ընդունում է միայն առաջին և երկրորդ տարի ուսում առնող տղաներին և աղջիկներին: Աշակերտների թիւը սահմանափակված է: Պայմանները կարելի է իմանալ Սերգիեվսկայա և Սադովայա փողոցի անկիւն՝ սեփական տուն № 20/29 առաւօտեան ժամը 10-ից մինչև 2 ժամ և երեկոյեան ժամը 5-ից մինչև 7 ժամ: 1—11

BATEAUX A VAPEUR FRANCAIS N. PAQUET ET C-ie
ՖՐԱՆՍԻԱԿԱՆ ՆԱՒԱԳՆԱՑՈՒԹԵԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ
Ն. ՊԱԿԷ ԵՒ ԸՆԿ.

Կանոնաւոր և ուղղակի նաւագնացութիւն ՄԱՐՍԷԼԻՑ ԲԱԹՈՒՄ, չորեքշաբթի օրերը, երկու շաբաթը մի անգամ,

Եւ հակառակը՝ Բաթումից Մարսէլ, մտնելով Տրապիզոն, Սամսոն և Պօլիս: Մեկնում է Բաթումից՝ չորեքշաբթի, (1/3 սեպտեմբերի) ԱՆԱՏՕԼԻ շոգենաւը, նաւապետ ԲԻԱՆԿԻ: Եւ այսպէս շարունակաբար, երկու շաբաթը մի անգամ, չորեքշաբթի օրերը, ժամը 4-ին ճաշից յետոյ:

Բաթումից Պարիզ ուղղակի հաղորդակցութեան տոմսակներ տրվում են սովորական/ից պակաս գներով:

Ամիսը մի անգամ կանոնաւոր հաղորդակցութիւն Բաթումի և Անտվերպէնի մէջ, ընդունելով ապրանքներ բոլոր հիւսիսային նաւահանգիստների համար:

Ապրանքների և ճանապարհորդների մասին հարկաւոր տեղեկութիւններ ստանալու համար թող բարեհաճեն դիմել ընկերութեան գործակատարներին՝

ԲԱԹՈՒՄՈՒՄ—պ. Վիկտոր դ'Արնօին, Նաբէրէժնայա: ԹԻՖԼԻՍՈՒՄ—պ. Օ. Գ. Բարեկենդանեանին, Սիօնի փող. Խօջաւփարուխօվի և Մայսուրաձէի քարվանսարա: ԲԱԳՈՒ—եղբ. Վ. և Ի. Մութաֆեաններին, Նաբերեժնայա փողոց, տուն Կրասիլնիկօվի, № 27: ՆՕՎՕՐՕՍՍԻՅՍԿ—պ. Մելխիոր Հերշենրօդերին:

(և. հ. չ.) 13—20

ԱՌԵՒՏՐԱԿԱՆ ԿՈՒՐՍԵՐ

(Թիֆլիս, Նագօրնայա փողոց, № 9)

Ցանկացողները ունենալ իրանց առևտրական գործերի համար ուսման ընթացքը աւարտած աշակերտներ և աշակերտուհիներ, թող բարեհաճեն դիմել կուրսերի հիմնողին, Ս. Մանուէլեանցին: Աւարտողները ստացել են մասնագիտական առևտրական կրթութիւն, Կովկասի ուսումնարանական շրջանի հոգաբարձուի հաստատված ծրագրի համեմատ, և ունեն օրինաւոր ատեստատներ:

ԸՆԴՈՒՆԵԼՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ ՍԿՍՎԵԼՈՒ ԵՆ ՍԵՊՏԵՄԲԵՐԻ 1-ԻՑ:

Կուրսերի ծրագիրը և կանոնները կարելի է ստանալ ձրիապէս եղբ. Զուբալովների բանկային դրասենեակում և կուրսեր հիմնողի բնակարանում: Օտարաքաղաքացիները դիմում են՝ ТИФЛИСЪ, учредителю коммерческихъ курсовъ С. П. Мануэльянцу. (և) 8—12

ՆԻԿՈՂԱՅՈՍ ԱԲՐԱՀԱՄԵԱՆ

Հեղինակ «Ձեռնարկի առևտրական և գործարանական հաշուապահութեան

ՈՒՍՈՒՑԱՆՈՒՄ ԵՒ ՊԱՏՐԱՍՏՈՒՄ Է

Երկու սեռի անձանց՝ 4 ամսվայ ընթացքում հաշուապահութիւն գործնականապէս, երաշխաւորելով, և եղած դէպքերում յանձն է առնում պաշտօնի առաջարկել:

ՊԱՐԱՊՄՈՒՆՔԻ ԱՌԱՐԿԱՆԵՐՆ ԵՆ

Ա) Կրկնակի խաղական հաշուապահութիւն ըստ ամենայն առևտրական ճիւղերի, հանդերձ նաւթային արդիւնաբերական և կերոսինի գործարանական հաշուետւութեան:

Բ) Առևտրական թուաբանութիւն:

Գ) Առևտրական նամակագրութիւն:

Դ) Գեղագրութիւն և ամենաւատ ձեռքերի ուղղելը:

Պարապմունքները սկսվելու են 1899 թւի սեպտեմբերի 15-ից, ճաշից յետոյ, և պարբերաբար շարունակվելու են խւրաքանչիւր ՉՈՐՍ ամսից յետոյ. իսկ կիրակի օրերը լինելու են առանձին գործնական պարապմունքներ:

Ցանկացողները թող դիմեն գրաւոր կամ անձամբ 3 ժամից մինչև 5 ժամ երեկոյեան, ՍՕԼՕԼԱԿ, Սերգիեվսկայա փողոց, տուն Լիսիցեանի, № 20:

Վերոյիշեալ հաշուապահութեան ձեռնարկը ծախվում է ԹԻՖԼԻՍՈՒՄ, Խիտարեկեանի գրավաճառանոցում և հեղինակի մօտ, և Ռուսաստանի բոլոր յայտնի գրավաճառանոցներում: ԳԻՆՆ Է 3 ր. 50 կոպէկ: Օտարաքաղաքացիները գիրքը գնելու համար կարող են դիմել հեղինակին, առանց պօստի ծախս վճարելու: (9 22) 14—20

Իսկական պրօվանսալի իւղ ԲԷՍԷԴ, բոլորովին մաքուր, առողջ և ամենալաւ տեսակից: Խնդրում են չընդունել այնպիսի շիշեր, որոնց դրոշմները փչացված են կամ չունեն ստորագրութիւն: Զգոյշ կենալ կեղծումից, որոնք աշխատում են նմանացնել դրոշմը կամ շիշի ձևը: Իսկական ԲԷՍԷԴ իւղը, Մարսէլից (Ֆրանսիա) վաճառվում է ամեն տեղ: М. 49812 12—12

ԲԱԳՈՒ
ՈՒՍՈՒՄՆԱՐԱՆ ԵՒ ՊԱՆՍԻՈՆ
Ա. ԲԱԲԱԼԵԱՆԻ

Ընդունվում են երեխաներ գիշերօթիկ և երթևեկ պատրաստվում են գիմնազիօն րէալական և այլ դպրոցներ մտնելու համար: Պայմանների համար դիմել Баку, Старо Почтовая улица домъ Гаджи Неймата. (և. հ. չ.) 8—10

Մանկական Պարտէզ-Ուսումնարան եւ Պանսիօն
Ս. ՊԵՏՐՈՍԵԱՆԻ
◆ ԲԱԳՈՒ ◆

Ընդունվում են երեխաներ և պատրաստվում օրիորդաց և տղայոց գիմնազիայի, րէալական դպրոցի և այլ ուսումնարանների համար:

Մանկական Պարտէզի նպատակն է կրթել երեխաներին (4—7 տ.) Ֆրեբելեան սիստեմով: Ընդունվում են գիշերօթիկ և կիսագիշերօթիկ երեխաներ: 7—15

Типографія Грузинск. Т.—ва Большая Ванкская ул., № 27.